

ІНДИКАТОРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Стійкість національних економік держав визначається їх здатністю протидіяти, адаптуватися і відроджуватися після негативного впливу зовнішніх і внутрішніх факторів.

Проблема стійкості національної економіки України набула особливої актуальності в умовах військових дій росії та аритмічності і турбулентності сучасної світової економіки.

Низький рівень стійкості національної економіки знижує можливості держави забезпечувати стабільне економічне зростання і суспільний розвиток. Зростання стійкості національної економіки до негативного зовнішнього впливу є важливим питанням для забезпечення національної економічної безпеки будь-якої держави.

Стійкість, розвиток і самодостатність визначаються як елементи, які якісно характеризують стан економічної системи з точки зору безпеки.

Стійкість національної економіки у відповідності з цим підходом передбачає міцність і надійність всіх елементів економічної системи, захист кожної форми власності, створення гарантій для ефективного бізнесу, стримування дестабілізуючих факторів.

Сучасна зарубіжна економічна наука має значні напрацювання відносно критеріїв, індикаторів і факторів національної стійкості, в тому числі стійкості національної економіки.

Нині питання стійкості вивчаються і міжнародними організаціями, зокрема ООН, НАТО, ОЕСР.

В Україні, Концепцію забезпечення національної системи стійкості [4] було ухвалено в 2021 р., за 5 місяців перед початком повномасштабної війни росії проти Української держави.

Даним документом [4] визначено мету, основні принципи, напрями, механізми та строки запровадження і функціонування національної системи стійкості, спрямованої на забезпечення здатності держави і суспільства своєчасно ідентифікувати загрози, виявляти вразливості та оцінювати ризики національній безпеці, запобігати або мінімізувати їх негативні впливи, ефективно реагувати та швидко і повномасштабно відновлюватися після виникнення загроз або настання надзвичайних та кризових ситуацій усіх видів, включаючи загрози гібридного типу, але не обмежуючись ними.

Таким чином, основними завданнями національної системи стійкості визначено: забезпечення здатності держави та суспільства своєчасно ідентифікувати загрози; виявляти вразливості; оцінювати ризики національній безпеці; запобігати чи мінімізувати їх негативні впливи; ефективно реагувати; швидко та повномасштабно відновлюватися після виникнення загроз чи настання надзвичайних і кризових ситуацій усіх видів, включаючи загрози гібридного типу, але не обмежуючись ними [4].

Стратегія національної безпеки стійкості України побудована на засадах стримування, залучення і стійкості.

Стимування – це розвиток оборонного і безпекового потенціалу для успішного протистояння збройній агресії росії.

Залучення – це створення необхідних умов для відбудови і розвитку України за міжнародної підтримки.

Відновлення – одне з головних завдань і пріоритетів України, для якого необхідно helicopter view на те, що і як робитимемо. Успішна відбудова має 5 компонентів: стратегія, ресурси, інфраструктура реалізації, сильні проектні команди виконавців, формування коаліції відновлення з міжнародних партнерів, бізнесу і громадянського суспільства.

Стійкість – це комплексний механізм взаємодії держави, територіальних громад, бізнесу та громадянського суспільства, який дозволяє вистояти в кризових обставинах, яких неможна уникнути.

Стійкість національної економіки забезпечується наявністю умов як необхідних обставин, які обумовлюють здатність національної економічної системи витримувати внутрішні і зовнішні навантаження, адаптуватися до них і відроджуватися після їх прояву.

Для протидії негативним впливам на економіку і зменшення їх наслідків необхідно виділити чотири види умов:

- макроекономічна стабільність;
- ефективність внутрішнього ринку;
- результативність державного управління;
- соціальний розвиток.

Оцінювання рівня цих умов можна здійснювати за системою індикаторів.

В сфері макроекономічної стабільності до таких індикаторів доцільно віднести: відношення зовнішнього боргу до ВВП; відношення дефіциту державного та зведеного бюджетів до ВВП; темпи інфляції; рівень безробіття.

Ефективність внутрішнього ринку можливо оцінювати індикаторами: рівень конкуренції; ефективність антимонопольної політики; рівень податкового навантаження; розмір державного сектору економіки.

До індикаторів оцінювання ефективності державного управління слід віднести: стан захисту прав приватної власності; захист інтелектуальної власності; рівень корупції; прозорість державної політики; рівень незалежності судової влади; рівень довіри до політиків.

Соціальний розвиток визначається часткою населення, що проживає за межею бідності; рівнем соціальної згуртованості; часткою населення з низьким рівнем освіти; часткою населення з низьким рівнем професійної кваліфікації.

Здійснюючи оцінювання стану розвитку визначених індикаторів стійкості національної економіки можемо стверджувати, що їх рівень для України слід розглядати як прогнозну модель, яку необхідно буде реалізовувати після виграшу війни проти росії.

Система індикаторів розвитку національної економіки повинна враховувати існування і постійну наявність фактичних і потенційних загроз та небезпек, можливість протистояти їм та необхідність адаптуватися до тривалої їх дії.

Список використаних джерел

1. Ліпкан В. А. Національна стійкість як новітній концепт геостратегічного ландшафту. URL.: <https://goal-int.org/natsionalna-stijkist-yak-novitnij-kontsept-geostrategichnogo-landshaftu/>
2. На місцях працюватимуть проєктні команди. Урядовий кур'єр від 11.11.2023 р. № 227. URL.: <https://ukurier.gov.ua/uk/news/namiscyah-pracyuvatimut-proyektni-komandi/>
3. План заходів з реалізації Концепції забезпечення національної системи стійкості до 2025 року. Розпорядження Кабінету міністрів України від 10.11.2023 р. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1025-2023-%D1%80#Text>
4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 серпня 2021 року «Про запровадження національної системи стійкості». Указ Президента України від 27.09.2021 р. № 479/2021. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/479/2021#n11>
5. Резнікова О. О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища : монографія. Київ : НІСД, 2022. 456 с.